

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ

Επιστημονικός-Επαγγελματικός Φορέας των Ψυχολόγων (ν.991/79, 2646/98, 2005/36/ ΕΚ)
Έτος Ιδρύσεως 1963 – Μέλος Ε.Φ.Ρ.Α

Λεωφ. Βασιλίσσης Αμαλίας 42, 10558 Αθήνα, τηλ.: 2106913500, fax.: 2106913053
www.seps.gr, info@seps.gr

Ο Σύλλογος Ελλήνων Ψυχολόγων είναι ο αντιπροσωπευτικός επαγγελματικός-επιστημονικός φορέας των Ψυχολόγων της χώρας μας, θεσμικός εταίρος της Πολιτείας για τον κλάδο των Ψυχολόγων σύμφωνα με τους νόμους 991/79-άρθρο 8, 2646/98, την Κοινωνική Οδηγία 2005/36, την γνωμάτευση του Υπουργείου Παιδείας (15404/ΙΑ/14-2-2012). Αριθμεί πάνω από 2.500 μέλη και είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Συλλόγων Ψυχολόγων – ΕΦΡΑ από το 1988. Η ΕΦΡΑ αποτελεί επίσημο συμβουλευτικό όργανο του Συμβουλίου της Ευρώπης, συμμετέχουν 37 ευρωπαϊκές χώρες, όπου εκπροσωπούνται περισσότεροι από 400.000 Ψυχολόγοι (<http://www.efpa.eu>).

Αθήνα, 27-3-2019

Αρ. Πρωτ.: 13565

Προς τα Μέλη του ΣΕΨ.

Θέμα: Ενημέρωση του Συλλόγου Ελλήνων Ψυχολόγων σχετικά με την προσαρμογή των επαγγελματιών Ψυχολόγων στον νέο Γενικό Κανονισμό για την Προστασία των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (GDPR).

Αγαπητοί Συνάδελφοι,

Από τις 25.05.2018 έχει τεθεί σε ισχύ ο νέος Γενικός Κανονισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Προστασία των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (GDPR) (Κανονισμός ΕΕ 2016/679 από 27.04.2016, Επίσημη Εφημερίδα Ε.Ε. Φύλλο 119/1 από 04.05.2016). Ο Κανονισμός αυτός αντικατέστησε την προηγούμενη Οδηγία 95/46/ΕΚ.

Συνημμένα αποστολής: Το πλήρες κείμενο του Κανονισμού σε μορφή pdf για το αρχείο σας. Παρακαλούμε να αποθηκεύσετε το αρχείο στον επαγγελματικό σας Η/Υ (εφόσον δουλεύετε από το σπίτι και στον προσωπικό σας Η/Υ) σε φάκελο με όνομα «ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ (ΑΤΟΜΙΚΗΣ) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΓΚΠΔ».

Πλέον, όσοι συλλέγουν, αποθηκεύουν και επεξεργάζονται δεδομένα, δημιουργούν δηλαδή **αρχείο προσωπικών δεδομένων**, δεν υποχρεούνται να δηλώσουν το αρχείο αυτό προς την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) και να ζητήσουν την άδειά της για τη δημιουργία και διατήρηση του αρχείου αυτού. Η ευθύνη συμμόρφωσης προς τους κανόνες είναι πλέον καθήκον κάθε επαγγελματία/επιχείρησης ατομικά.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η **Ανεξάρτητη Αρχή (ΑΠΔΠΧ)** καταργείται ή παύει να έχει αρμοδιότητες. Σημαίνει μόνον ότι ο ρόλος της και οι αρμοδιότητές της αλλάζουν και συγκεκριμένα ότι:

Α) **ενημερώνει και κατευθύνει τους επαγγελματίες για τις υποχρεώσεις τους** σε συμμόρφωση προς τον Κανονισμό

Β) **ενημερώνει και κατευθύνει τους πολίτες για τα δικαιώματά τους** σε σχέση με την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων

Γ) **εξετάζει καταγγελίες** για περιστατικά παραβίασης του Κανονισμού, αποφασίζει αν υπήρξε παραβίαση και επιβάλλει τις σχετικές ποινές/διοικητικά πρόστιμα

Οι άδειες όμως που χορηγήθηκαν υπό την ισχύ της Οδηγίας 95/46/ΕΚ εξακολουθούν να θεωρούνται ισχύουσες, χωρίς αυτό να απαλλάσσει τον αδειούχο από την υποχρέωση να προσαρμοστεί στις νέες διατάξεις του Κανονισμού.

Σημειώνεται δε, ότι ειδικά στην περίπτωση αρχείων δεδομένων που αφορούν στην υγεία, κάθε κράτος-μέλος της Ε.Ε. **έχει το δικαίωμα να θεσπίσει και επιπλέον κανόνες και όρους**, πέραν των προβλεπόμενων στον Κανονισμό (πρβλ. 46/2018 απόφαση ΑΠΔΠΧ, διαθέσιμη ηλεκτρονικά στην ιστοσελίδα www.dpa.gr).

Είναι λοιπόν καταρχήν σημαντικό, όλοι μας να ενημερωνόμαστε τακτικά και να επισκεπτόμαστε την σχετική ιστοσελίδα της ΑΠΔΠΧ, ώστε να έχουμε πρόσβαση στις επίσημες πληροφορίες της Ανεξάρτητης Αρχής.

Ο ΣΕΨ, θέλοντας να **συνδράμει στην ενημέρωση όλων των επαγγελματιών Ψυχολόγων**, αποστέλλει σε όλα τα μέλη του αναλυτική ενημερωτική επιστολή, την οποία συντάξε **λαμβάνοντας πρωτίστως υπόψη, ότι η άσκηση του επαγγέλματος του Ψυχολόγου περιλαμβάνει στην πράξη συλλογή, αποθήκευση και επεξεργασία πληθώρας προσωπικών δεδομένων, και κυρίως ότι:**

Α) πολλά από τα δεδομένα που ο Ψυχολόγος συλλέγει και επεξεργάζεται **είναι ΕΥΑΙΣΘΗΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ** του υποκειμένου στο οποίο αφορούν (π.χ. φυλετική ή εθνική προέλευση, πολιτικά φρονήματα, θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, συμμετοχή του σε συνδικαλιστική οργάνωση ή ένωση προσώπων, υγεία, κοινωνική πρόνοια, ερωτική ζωή, ποινικές διώξεις και καταδίκες)

Β) δεδομένης της **υποχρέωσης των κρατών να διασφαλίζουν την υγεία των πολιτών** και της δυνατότητας που τους παρέχεται από τον Κανονισμό, να **θεσπίσουν αυστηρότερους όρους** και προϋποθέσεις για τα επαγγέλματα που άπτονται της δημόσιας υγείας, είναι σαφές ότι **η διαπίστωση παραβίασης υποχρεώσεων από επαγγελματία της ψυχικής υγείας θα αντιμετωπίζεται ως σοβαρή περίπτωση παραβίασης και θα επιφέρει σοβαρές συνέπειες.**

Γ) η **εχεμύθεια ως προς τα προσωπικά δεδομένα** που περιήλθαν σε γνώση του επαγγελματία Ψυχολόγου στο πλαίσιο της αλληλεπίδρασής του με τους ασθενείς, ως μορφή επαγγελματικού απορρήτου αλλά και ως ένδειξη σεβασμού στα θεμελιώδη δικαιώματα και την αξιοπρέπεια του ατόμου, είναι **ούτως ή άλλως πρωταρχική υποχρέωση του επαγγελματία Ψυχολόγου** και προβλέπεται από τον Κώδικα Δεοντολογίας μας και από τον Καταστατικό Χάρτη Επαγγελματικής Ηθικής της ΕΦΡΑ (και τα δύο διαθέσιμα ηλεκτρονικά στην ιστοσελίδα μας, www.seps.gr)

Σε αυτό το πλαίσιο, σας ενημερώνουμε συνοπτικά για το περιεχόμενο του νέου Κανονισμού, τις υποχρεώσεις σας και τον τρόπο να προσαρμοστείτε στις διατάξεις του.

I. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΓΚΠΔ (GDPR)

Η **επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων φυσικών προσώπων** υπόκειται σε περιορισμούς και γενικές αρχές. Τα δεδομένα είναι **προσωπικά** όταν μπορούν να

οδηγήσουν σε ταυτοποίηση του προσώπου (ενδεικτικά μ.α. ονοματεπώνυμο, στοιχεία ταυτότητας, στοιχεία μητρώου, φωτογραφίες, διεύθυνση κατοικίας, τηλεφωνικός αριθμός, προφίλ σε ιστοσελίδες κλπ.) Κάποια δε από αυτά είναι **ευαίσθητα, δηλαδή αφορούν σε ιδιαίτερα ιδιωτικούς και ειδικά προστατευόμενους τομείς της προσωπικότητας του υποκειμένου τους** (π.χ. θρήσκευμα, ιδεολογία, σεξουαλικός προσανατολισμός, κατάσταση υγείας, ποινικό μητρώο, φυλετική ή εθνική προέλευση). **Επεξεργασία μπορεί να είναι κάθε συστηματοποιημένη χρήση** (συλλογή, επεξεργασία, αποθήκευση κλπ.), εκτός αν προορίζεται αποκλειστικά για οικιακή και προσωπική χρήση (π.χ. το άλμπουμ με τις φωτογραφίες της οικογένειας).

Δεν έχει σημασία αν η επεξεργασία γίνεται με ηλεκτρονικά ή με παραδοσιακά μέσα. Το άτομο στο οποίο τα δεδομένα «*ανήκουν*» (δηλαδή το πρόσωπο που ταυτοποιείται από τα δεδομένα αυτά) είναι το **ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ** των δεδομένων και **αυτός που τα συλλέγει** σε αρχείο και τα επεξεργάζεται είναι ο **ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ** των δεδομένων.

Στη δική μας περίπτωση, **όλοι οι επαγγελματίες ψυχολόγοι είμαστε υπεύθυνοι επεξεργασίας των προσωπικών (και ευαίσθητων) δεδομένων** και όλα τα πρόσωπα, προς τα οποία αυτοί παρέχουν υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης/συμβουλευτικής κλπ. είναι τα **υποκείμενα** των δεδομένων αυτών.

II. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑ ΨΥΧΟΛΟΓΟΥ.

Ως εκ τούτου, **οι Ψυχολόγοι έχουμε υποχρεώσεις ως υπεύθυνοι επεξεργασίας** και συγκεκριμένα:

- 1) Οφείλουμε ο καθένας ατομικά να ελέγξουμε το **κατά πόσον συμμορφωνόμαστε** με το περιεχόμενο και τις απαιτήσεις του Κανονισμού.
- 2) Πρέπει **να ρωτήσουμε και να απαντήσουμε στις παρακάτω ερωτήσεις** ως προς τα δεδομένα που επεξεργαζόμαστε:
 - **Εξυπηρετεί η επεξεργασία των δεδομένων την σύμβαση που συνάψαμε με τον ασθενή/θεραπευόμενο μας; AN ΟΧΙ, τότε πρέπει να περιορίσουμε την επεξεργασία μόνο στους απαραίτητους σκοπούς.**
Σημείωση: Λόγω της ίδιας της φύσης της ψυχολογικής υποστήριξης και των μεθόδων που ακολουθούνται, ο όγκος των δεδομένων που «*άπτονται*» της δικής μας δέσμευσης να συνδράμουμε τον ασθενή/θεραπευόμενο είναι **εξαιρετικά ευρύς και πρέπει να γίνεται αντιληπτός ως τέτοιος.** Δεν είναι ανάγκη π.χ. να μην επεξεργαστούμε προσωπικό ιστορικό ενδοοικογενειακής βίας του υποκειμένου, επειδή ήρθε σε εμάς για αντιμετώπιση διαταραχών ύπνου, γιατί ως επαγγελματίες γνωρίζουμε ότι το δεδομένο αυτό μπορεί να συνδέεται και να μας οδηγήσει σε συγκεκριμένη συμβουλευτική /θεραπευτική προσέγγιση.
 - **Λάβαμε τη συγκατάθεση του υποκειμένου μας, πριν επεξεργαστούμε τα δεδομένα του για σκοπούς πέραν των συμβατικά συμφωνηθέντων; AN ΟΧΙ, τότε η περαιτέρω επεξεργασία δεν είναι νόμιμη.**
Σημείωση: όπως ήδη εκθέσαμε παραπάνω, τα όρια του σκοπού της παροχής συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης είναι εξαιρετικά ρευστά και **δεν πρέπει να ερμηνεύονται στενά.** Επίσης, εντός ορίων είναι και τα υπόλοιπα γενικά δεδομένα που χρειαζόμαστε για την τιμολόγηση των υπηρεσιών μας αλλά και για τη διατήρηση επικοινωνίας με τον ασθενή/θεραπευόμενο (π.χ.

διεύθυνση, ΑΦΜ, τηλεφωνικός αριθμός κλπ). Πέρα από αυτά τα όρια όμως θα πρέπει πάντοτε να ζητάμε ρητή συγκατάθεση.

- **Μήπως μας υποχρεώνει ο Νόμος να διατηρούμε τα συγκεκριμένα δεδομένα; ΑΝ ΝΑΙ, τότε τα διατηρούμε και τα επεξεργαζόμαστε νομίμως ακόμα και χωρίς ρητή συγκατάθεση.**

(π.χ. το ΑΜΚΑ ή τα στοιχεία των γονέων όταν παρέχουμε συμβουλευτική και συμπεριφορική θεραπεία σε μαθησιακές δυσκολίες, οπότε και οφείλουμε να εκδίδουμε παραστατικά για να πιστώνεται η συμμετοχή του ΕΦΚΑ προς τον γονέα/κηδεμόνα).

- **Μπορεί να υπάρχει υπέρτερο έννομο συμφέρον του ψυχολόγου ή του ασθενή/θεραπευόμενου ως προς τα δεδομένα αυτά και την επεξεργασία τους; Σημείωση: ΚΑΤΑΡΧΗΝ υπέρτερο έννομο συμφέρον είναι αυτό του υποκειμένου των δεδομένων. Υπάρχουν όμως κατ' εξαίρεση περιπτώσεις, που είναι θεμιτή η επεξεργασία των δεδομένων από τον ψυχολόγο για προστασία υπέρτερου ή ισότιμου συμφέροντος (του ιδίου ή τρίτου προσώπου), ιδίως όταν η επεξεργασία ενδέχεται να αποτρέψει εγκληματική ενέργεια ή επικείμενο κίνδυνο ζωής και υγείας ή απόπειρα αυτοκτονίας κλπ. Επιπλέον, υπάρχει υπέρτερο έννομο συμφέρον του ίδιου του ψυχολόγου να χρησιμοποιήσει κάποια δεδομένα αν αυτά είναι απαραίτητα για την επιδίωξη νόμιμου σκοπού (π.χ. για την υπεράσπισή του ως κατηγορούμενου σε ποινική δίκη ή για την απόκρουση αξίωσης αποζημίωσης σε πολιτική δίκη κλπ).**

3) **Είμαι σίγουρος ότι χρησιμοποιώ τα ελάχιστα δυνατά δεδομένα του υποκειμένου, δηλαδή μόνον αυτά που είναι αναγκαία, κατάλληλα και πρόσφορα για την παροχή των υπηρεσιών μου; ΑΝ ΟΧΙ, πρέπει να περιορίσω την περιττή επεξεργασία και να περιοριστώ στα δεδομένα εκείνα που είναι πράγματι τα ελάχιστα δυνατά.**

4) **Είναι τα δεδομένα που επεξεργάζομαι ακριβή; ΑΝ ΟΧΙ, πρέπει να φροντίσω να διαγραφούν όσα είναι ανακριβή ή μη επίκαιρα κλπ (π.χ. παλαιότερες διευθύνσεις και αριθμοί τηλεφώνων, emails που καταργήθηκαν).**

Σημείωση: Είναι προφανές ότι η υποχρέωση ακρίβειας αφορά πρωτίστως σε δεδομένα επικοινωνίας, τιμολόγησης κλπ. Ειδικά στην περίπτωση του επαγγέλματος του ψυχολόγου, μεγάλο μέρος των προσωπικών δεδομένων που περιέρχονται σε γνώση του επαγγελματία, γνωστοποιούνται σε αυτόν από το ίδιο το υποκείμενο και είναι «χρωματισμένα» από τις εμπειρίες, τις αντιλήψεις, τις δυσκολίες που περνάει κλπ. Προφανώς δεν υπάρχει υποχρέωση του ψυχολόγου να μετατραπεί σε ντετέκτιβ και να «εξακριβώσει» την «αλήθεια και ακρίβεια» των αναμνήσεων και απόψεων του ασθενή/θεραπευόμενου, παρότι προφανώς περιέχεται σε αυτές μεγάλος όγκος προσωπικών δεδομένων τόσο του ασθενή/θεραπευόμενου όσο και των προσώπων που επιδρούν στη ζωή του. Σε αυτό το πλαίσιο, σημαντικό είναι να μην υποχωρεί καθόλου η παράλληλη υποχρέωση τήρησης επαγγελματικού απορρήτου και εχεμύθειας, καθότι ειδικά η προϋπόθεση της «ακρίβειας» δεν συνάδει με το αντικείμενο των υπηρεσιών που παρέχουμε ως ψυχολόγοι.

5) **Φροντίζω να διατηρώ τα στοιχεία μόνο για όσον καιρό χρειάζεται και να τα διαγράψω όταν παύσουν να μου είναι απαραίτητα; ΑΝ ΟΧΙ, πρέπει να φροντίσω να το κάνω ή να θέσω σαφείς όρους και προϋποθέσεις στην εκ μέρους μου διατήρηση.**

Σημείωση: Εφόσον επιθυμώ να τα διατηρώ για ερευνητικούς σκοπούς ή για λόγους τήρησης αρχείου υποθέσεων, πρέπει να διαμορφώσω μία συγκεκριμένη «πολιτική διατήρησης των δεδομένων» την οποία να γνωστοποιώ στον ασθενή/θεραπευόμενο, ζητώντας τη συγκατάθεσή του, όταν ξεκινήσω να παρέχω τις υπηρεσίες μου. Εάν επιλέξω να τα διατηρώ και μετά την ολοκλήρωση της παροχής των υπηρεσιών μου, πρέπει να αναφέρω ρητά για πόσο χρόνο και με ποιον τρόπο τα καθιστώ ασφαλή και μη προσβάσιμα σε τρίτους. Να εξηγώ μέχρι ποιου σημείου θα τα ξαναχρησιμοποιήσω και να δεσμεύομαι, εφόσον το κάνω, να έχω προβεί σε κατάλληλες ενέργειες για την ανωνυμοποίηση/ψευδωνυμοποίηση των υποκειμένων στα οποία τα δεδομένα αφορούν (π.χ. με τη χρήση ψευδωνύμων ή αρχικών κατά τρόπο που το υποκείμενο να μην μπορεί πλέον να ταυτοποιηθεί).

- 6) Ποια άτομα και υπό ποιες προϋποθέσεις έχουν πρόσβαση στα δεδομένα που διατηρώ; Έχουν ενημερωθεί τα άτομα αυτά από εμένα για τις υποχρεώσεις του νέου Κανονισμού; Έχουν δεσμευθεί να τηρούν τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνω απέναντι στον ασθενή/θεραπευόμενο ως προς το ζήτημα της εχεμύθειας και του σεβασμού των προσωπικών δεδομένων του; ΑΝ ΟΧΙ, πρέπει οπωσδήποτε να μεριμνήσω τα τρίτα πρόσωπα που έχουν πρόσβαση στο αρχείο δεδομένων μου να δεσμεύονται ακριβώς όπως εγώ στην τήρηση των υποχρεώσεων του ΓΚΠΔ.

Σημείωση: σε αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντικό να γνωστοποιήσουμε το παρόν ενημερωτικό σημείωμα και σε προσωπικό που τυχόν απασχολούμε (γραμματείς, βοηθοί, πρακτικάριοι κλπ) καθώς και σε άτομα του περιβάλλοντός μας που έχουν πρόσβαση στους χώρους όπου τηρείται το αρχείο. Τα πρόσωπα που έχουν πρόσβαση στο αρχείο μας καλό είναι να αναγράφονται σε σχετική λίστα που τηρείται στο φάκελό μας για την προσαρμογή στον ΓΚΠΔ και η λίστα να ενημερώνεται τακτικά κάθε φορά που κάποιο από τα πρόσωπα αλλάζει ή προστίθεται νέο πρόσωπο κλπ.

III. ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΚΠΔ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΨΥΧΟΛΟΓΟΥ.

- 1) **Τήρηση αρχείων επεξεργασίας δεδομένων (άρθρο 30 ΓΚΠΔ):** είναι υποχρεωτική μόνο όταν η επεξεργασία μπορεί να προκαλέσει κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του υποκειμένου, ή είναι συστηματική, ή περιλαμβάνει ειδικές κατηγορίες δεδομένων (ευαίσθητα, ιατρικά, φυλετικής και εθνοτικής καταγωγής, ποινικές καταδίκες κλπ).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Ο ψυχολόγος συχνά γνωρίζει προσωπικά δεδομένα ειδικής κατηγορίας και τα επεξεργάζεται με συστηματικό τρόπο προς το σκοπό της παροχής συμβουλών και υποστήριξης, οπότε καταρχήν καλό είναι να τηρεί αρχείο επεξεργασίας, αφού τυχόν «διαρροή» θα μπορούσε να οδηγήσει όντως σε βλάβη στα δικαιώματα και τις ελευθερίες του υποκειμένου.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ;

Το αρχείο επεξεργασίας είναι ένα αρχείο που περιλαμβάνει τουλάχιστον α) τα στοιχεία του Υπεύθυνου Επεξεργασίας, β) τους σκοπούς της επεξεργασίας γ) τις κατηγορίες υποκειμένων δεδομένων (π.χ. ενήλικες, ανήλικοι με συναίνεση κηδεμόνα, άτομα σε συμπαράσταση/άνικακα προς καταλογισμό, άτομα με ιστορικό καταδικών, άτομα με ασθένειες κλπ) δ) τις κατηγορίες προσωπικών δεδομένων που συλλέγονται σε αυτό (π.χ. ηλικία, ιατρικό ιστορικό, οικογενειακή κατάσταση, σεξουαλικές προτιμήσεις, εθνοτική και φυλετική καταγωγή, ποινικό μητρώο, φαρμακευτική αγωγή κλπ) ε) κατηγορίες πιθανών αποδεκτών και υπό ποιες συνθήκες είναι δυνατή η μετάδοση στοιχείων προς αυτούς (π.χ. στοιχεία

τιμολόγησης προς Δ.Ο.Υ., στοιχεία παρεχόμενης υπηρεσίας προς ΕΦΚΑ κλπ). στ) καθορισμό του αν τα δεδομένα διαβιβάζονται σε τρίτες χώρες εκτός Ε.Ε. και Ε.Ο.Χ. και ζ) προθεσμίες διαγραφής και συνθήκες διατήρησης.

Σε αυτό το αρχείο (υπό μορφή ηλεκτρονικού φακέλου σε υπολογιστή) καλό θα είναι να αποθηκεύεται και αντίγραφο της κάθε δήλωσης συγκατάθεσης που υπογράφεται από τον κάθε επιμέρους ασθενή/θεραπευόμενο ή και τον γονέα/κηδεμόνα/επίτροπο αυτού, από όπου και αποδεικνύεται τυχόν συγκατάθεση του υποκειμένου σε περαιτέρω αποθήκευση, διατήρηση και επεξεργασία.

- 2) **Εκτίμηση επιπτώσεων και αντικτύπου (Data protection impact assessment):** Η υποχρέωση αυτή αφορά σε συστηματική επεξεργασία μεγάλης κλίμακας με χρήση τεχνολογικών πρωτίστως μέσων (π.χ. τηλεφωνικές εταιρείες, ασφαλιστικές εταιρείες, πάροχοι μέσων κοινωνικής δικτύωσης, τράπεζες).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Εκτός από την ακραία περίπτωση ενός πολύ μεγάλου γραφείου/κέντρου παροχής ψυχολογικών υπηρεσιών, με πολύ μεγάλο όγκο συνεργατών και με πολύ μεγάλο πελατολόγιο, η συνήθης επαγγελματική δραστηριότητα του ψυχολόγου δεν είναι τέτοιου βεληνεκούς, ώστε να δημιουργεί υποχρέωση εκπόνησης μελέτης επιπτώσεων. Εν αμφιβολία, καλό είναι να ζητήσουμε τη γνώμη της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ως προς την ανάγκη εκπόνησης ή μη της αντίστοιχης μελέτης.

- 3) **Διαφάνεια και υποχρέωση ενημέρωσης:** Δεν αρκεί να τηρούνται όλα τα παραπάνω, αλλά πρέπει περαιτέρω το υποκείμενο των δεδομένων να ενημερώνεται ρητά (ακόμα και αν πρόκειται για επεξεργασία στην οποία δεν χρειάζεται η συγκατάθεσή του).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Η απλούστερη λύση είναι, **κάθε ψυχολόγος να διαμορφώσει ένα κείμενο ενημέρωσης** που να περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον τα ίδια στοιχεία με το «Αρχείο Επεξεργασίας» (βλ. παραπάνω υπό 1) καθώς επιπλέον και ενημέρωση του υποκειμένου για τα δικαιώματά του βάσει του ΓΚΠΔ, για τον τρόπο που μπορεί να υποβάλλει παράπονα και ενστάσεις, για τον τρόπο που μπορεί να ανακαλέσει την συγκατάθεσή του και για το δικαίωμά του να προσφύγει με καταγγελία προς την ΑΠΔΠΧ εφόσον θεωρήσει ότι βλάπτεται στο δικαίωμά του. Στο τέλος του κειμένου να υπάρχει σημείο στο οποίο το υποκείμενο συμπληρώνει τα στοιχεία του, δηλώνει ότι έλαβε γνώση και συγκατατίθεται και να υπογράψει.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ: Το υποκείμενο των προσωπικών δεδομένων έχει

Α) **δικαίωμα πρόσβασης** (δηλαδή δικαιούται να γνωρίζει ποια και πόσα δεδομένα του επεξεργαζόμαστε και τηρούμε στο αρχείο μας και τι τα κάνουμε).

Β) **δικαίωμα διόρθωσης και επικαιροποίησης** (δηλαδή δικαιούται να αξιώσει να διορθώσουμε λάθη και να διαγράψουμε μη επίκαιρα στοιχεία του).

Γ) **δικαίωμα διαγραφής** (δηλαδή δικαιούται να αξιώσει να «ξεχαστούν» συνολικά τα δεδομένα του, εφόσον έπαυσε να υφίσταται λόγος επεξεργασίας τους και δεν είναι υποχρεωτική από το νόμο η διατήρησή τους).

Δ) **δικαίωμα περιορισμού** (δηλαδή δικαιούται να ζητήσει «λιγότερη» επεξεργασία ως προς συγκεκριμένες επιμέρους κατηγορίες δεδομένων)

Ε) **δικαίωμα εναντίωσης** (δηλαδή δικαιούται να αρνηθεί συγκεκριμένη μορφή επεξεργασίας χωρίς να υποχρεούται να δώσει συγκεκριμένο λόγο π.χ. να δέχεται να διατηρηθούν τα δεδομένα του στο αρχείο του ψυχολόγου για ερευνητικούς λόγους αλλά να θέτει όρο να μη δημοσιευθεί ποτέ case study της δικής του περίπτωσης, ακόμα και ανωνυμοποιημένο ή ψευδωνυμοποιημένο).

- 4) **Εξωτερικοί συνεργάτες και συμβαλλόμενοι του ψυχολόγου (Εκτελούντες την Επεξεργασία):** αν για οποιονδήποτε λόγο συμβληθούμε με τρίτα πρόσωπα (φυσικά

ή νομικά) εκτός του προσωπικού που απασχολούμε και αντικείμενο της σύμβασής μας είναι το να γίνει (έστω και μερική) επεξεργασία του αρχείου δεδομένων μας από τον αντισυμβαλλόμενο, τα άτομα αυτά ονομάζονται βάσει του ΓΚΠΔ «Εκτελούντες την Επεξεργασία». Είναι πολύ σημαντικό τα άτομα που θα επιλέξουμε να πληροφορηθούν **ακριβώς τους όρους και τις υποχρεώσεις επεξεργασίας που έχουμε αναλάβει έναντι των υποκειμένων** αλλά και να είναι **ενήμερα γενικά για τον ΓΚΠΔ και τις υποχρεώσεις τους από αυτόν**. Κατά προτίμηση πρέπει στις συμβάσεις μας με τρίτα πρόσωπα να περιλαμβάνεται μία **συγκεκριμένη ρήτρα τήρησης του ΓΚΠΔ και μη υπέρβασης των ορίων της επεξεργασίας** από τον αντισυμβαλλόμενο.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα: ο εξωτερικός λογιστής που υποβάλλει τις δηλώσεις μας, ο τεχνικός που ανέλαβε το σχεδιασμό της ιστοσελίδας μας, ο εκδοτικός οίκος που ανέλαβε να εκδώσει κάποια μελέτη ή άρθρο μας είναι όλοι «Εκτελούντες την Επεξεργασία».

5) **Μέτρα ασφαλείας για τα δεδομένα του αρχείου του ψυχολόγου:** ο ΓΚΠΔ αναφέρει ότι κάθε υπεύθυνος επεξεργασίας **οφείλει να λαμβάνει τα απαραίτητα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την ασφάλεια των δεδομένων** που συλλέγει και επεξεργάζεται. Η μη συμμόρφωση επισύρει **επιβολή κυρώσεων**. Δεν υπάρχει όμως ακριβής περιγραφή των ελάχιστων υποχρεωτικών μέτρων ασφαλείας. Ενδεικτικά, ως **απολύτως απαραίτητα** και ευλόγως αναμενόμενα μέτρα αναφέρονται τα εξής:

- **Κλείδωμα υπολογιστών** και πρόσβαση νομιμοποιούμενων προσώπων μόνο με **χρήση συγκεκριμένου κωδικού** που τους χορηγήθηκε από τον υπεύθυνο επεξεργασίας.
- **Τήρηση ενσώματων αρχείων σε σημεία φυλασσόμενα** και προστατευόμενα με κλειδί, αναφορά των προσώπων που έχουν κλειδιά στο «Αρχείο Επεξεργασίας».
- **Προστασία υπολογιστών και λοιπών συσκευών** πολυμέσων και επικοινωνίας με κατάλληλο **λογισμικό προστασίας από κακόβουλες επιθέσεις** (antivirus, firewall). Εάν δεν έχετε επαρκείς γνώσεις για την αξιολόγηση της καταλληλότητας και πληρότητας των προγραμμάτων που χρησιμοποιείτε, πρέπει να απευθυνθείτε οπωσδήποτε σε τεχνικό σύμβουλο (IT, προγραμματιστή υπολογιστών κλπ).
- Δέσμευση προσωπικού και συμβαλλόμενων με κατάλληλες **ρήτρες επεξεργασίας, εχεμύθειας και τήρησης υποχρεώσεων** από τον ΓΚΠΔ.
- **Συχνός έλεγχος** από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας και τακτική τροποποίηση/αλλαγή κωδικών.
- Διαμόρφωση **πολιτικής ασφαλούς καταστροφής και διαγραφής** τόσο ηλεκτρονικών όσο και ενσώματων αρχείων προσωπικών δεδομένων.
- Εφόσον χρησιμοποιούνται **εξωτερικές συσκευές αποθήκευσης** (εξωτερικοί σκληροί δίσκοι, usb, cd κλπ) αυτοί ομοίως **να προστατεύονται από λογισμικό αλλά επίσης και να φυλάσσονται σε ασφαλή σημεία**.
- Τήρηση **εφεδρικών αντιγράφων ασφαλείας (back-up)** ώστε το αρχείο να είναι δυνατό να ανακτηθεί σε περίπτωση κακόβουλης επίθεσης με λογισμικό καταστροφής/διαγραφής.

Για όλα τα παραπάνω **συνίσταται η λήψη γνώμης ειδικού σε ζητήματα τεχνολογίας και ασφαλείας αρχείων**, καθώς και η **διαρκής τεχνική υποστήριξη** κάθε ψυχολόγου από τεχνική εταιρεία. **Ο Σύλλογος Ελλήνων Ψυχολόγων δεν αναλαμβάνει την τεχνική υποστήριξη των επαγγελματιών ως προς τα ζητήματα αυτά** και τα ενδεικτικά παραδείγματα που αναφέρει σε καμία περίπτωση **δεν είναι εξαντλητικά**

και δεν απαλλάσσουν τους λήπτες του παρόντος ενημερωτικού σημειώματος από την υποχρέωση να ερευνήσουν τα κατά περίπτωση απαραίτητα μέτρα ασφαλείας για την δική τους ατομική επιχείρηση, ανάλογα με τις ειδικές συνθήκες της δράσης και της λειτουργίας της.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: ο Σύλλογος Ελλήνων Ψυχολόγων έχει επανειλημμένα ενημερώσει τα μέλη του για τους κινδύνους της παροχής υπηρεσιών ψυχολόγου μέσω ίντερνετ καθώς και της παροχής συμβουλών και γνωματεύσεων μέσω διαφόρων ιστοσελίδων και μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Πέραν του ότι ο τρόπος αυτός ενάσκησης του επαγγέλματος του ψυχολόγου δημιουργεί εύλογες αμφιβολίες ως προς τη μεθοδολογική του ορθότητα και αποτελεσματικότητα, είναι σαφές ότι δημιουργεί και περαιτέρω ζητήματα επεξεργασίας και προστασίας προσωπικών δεδομένων των υποκειμένων. Εφόσον κάνετε χρήση ιστοσελίδων και μέσων κοινωνικής δικτύωσης για επαγγελματικούς σκοπούς, ο Σύλλογος Ελλήνων Ψυχολόγων συστήνει να επιδεικνύετε τη μέγιστη προσοχή, ιδίως ως προς τα εξής:

Α) όροι συμμετοχής των προσώπων από την ίδια την ιστοσελίδα ή το μέσο: πρέπει να είστε βέβαιοι ότι δεν μετέχετε σε σελίδες που προβαίνουν σε παράνομη επεξεργασία δεδομένων. Απευθυνθείτε στον διαχειριστή (operator) της κάθε ιστοσελίδας στην οποία συμμετέχετε και ζητείστε την πλήρη πληροφόρησή σας για τις πολιτικές ασφαλείας που η ιστοσελίδα ακολουθεί, ιδίως των μέτρων προσαρμογής του παρόχου στον ΓΚΠΔ.

Β) ελαχιστοποίηση στοιχείων που δημοσιεύονται: πρέπει να φροντίσετε, όταν το υποκείμενο απευθυνθεί προς εσάς, να δώσετε τη δυνατότητα απεύθυνσης και επικοινωνίας μέσω ενός ασφαλέστερου μέσου (π.χ. να γνωστοποιήσετε το email σας) αντί να δώσετε απαντήσεις απευθείας στην ανάρτηση επί της ιστοσελίδας ή του μέσου.

Γ) ελαχιστοποίηση στοιχείων που επεξεργάζεστε και αποθηκεύετε οι ίδιοι: πρέπει να μεριμνήσετε να μη διατηρείτε τα στοιχεία και δεδομένα των προσώπων που απευθύνθηκαν προς εσάς μέσω ιστοσελίδων και μέσων, πριν αυτά καταστούν πράγματι ασθενείς/θεραπευόμενοι σας και πριν δεχθούν να υπογράψουν το ενημερωτικό σημείωμα και τη δήλωση συγκατάθεσης όπως οι υπόλοιποι εντολείς σας.

Ακόμα και έτσι, **δεν συστήνεται σε καμία περίπτωση να δραστηριοποιείστε μέσω ίντερνετ πριν να έχετε λάβει εξειδικευμένη γνώμη τεχνικού** για την ασφάλεια των δεδομένων και πριν να έχετε εφαρμόσει τα μέτρα ασφαλείας που θα σας προτείνει.

Παρακαλούμε πολύ να μελετήσετε το παρόν ενημερωτικό σημείωμα με προσοχή και να ελέγξετε, κατά πόσον η προσαρμογή σας στον ΓΚΠΔ προϋποθέτει την εκ μέρους σας λήψη μέτρων καθώς και τους τομείς στους οποίους πρέπει να ληφθούν μέτρα.